

N:o 2

1950

1. vuosikerta

1. 3. 1950

SUO

Julkaisija: SUOSEURA

Toimituskunta: Mauno J. Kotilainen, Martti Salmi
Aatu Pöntys, Lauri Lehtonen (päätoimittaja)Toimitus:
Helsinki
Mannerheimintie 1
Tapio
Puh. 61 051
Tilaushinta 150:—

Kirjoituksia lainattaessa pyydetään mainitsemaan lehden nimi.

SUOTA ON NEWFOUNDLANDISSAKIN

Viime numerossamme saimme lukea Irlannin soista. Irlantia »vastapäätä» sijaitseva Newfoundland on samaa suuruusluokkaa kuin tämäkin, jokseenkin tarkalleen kolmannes Suomen pinta-alasta. Vaikka se onkin Irlantia eteläisempi, sen ilmasto on pohjoismaisempi, lähinnä ehkä eräitä Norjan länsiosia muistuttava. Ilmastolliset erot saaren eri osien välillä ovat kuitenkin melkoiset. Niinpä heinäkuun keskilämpötilat saaren eri osissa vastaavat suunnilleen saman kuukauden keskilämpötiloja Etelä-Suomesta Utsjoelle. Ilmaston ankaruutta lisää kuitenkin vielä saaren useiden osien verraten suuri korkeus ja varsinkin etelärannikolla tuimat merituulet. Kevät on huomattavasti myöhäisempi kuin Etelä-Suomessa. Suurin osa etelärannikkoa on läpi talven jäätön, mutta esim. saarta Labradorista erottava kaipa salmi vapautuu jäistä vasta kesäkuun loppupuolella. Ilmaston suhteellinen ankaruus verrattuna vastaavilla leveyksillä sijaitsevien Euroopan rannikoiden ilmastoon saa selityksensä Atlantin pohjoisosien merivirroista: Euroopan puolella lämmin Golf-virta, Amerikan puolella kylmä Labrador-virta, joka jäävuoria kuljettaen huuhtelee Newfoundlandin rannikoita. Kuten meren saarelta sopii odottaa, sademäärä on meikäläistä huomattavasti suurempi, mereisimmillä seuduilla saaren kaakkoisosissa yli 1500 mm, ja vähäsateisimmissakin länsirannikon osissa suunnilleen maamme runsasateisimpien osien sademäärää vastaava.

Newfoundlandista saa sitä etelästä lähestyvä hyvin kolkon ensivaikutelman.

Metsättömät, usein korkean kallioiset rannat ja pitkälle sisämaahan ulottuvat paljaat ylätasangot tekevät miltei arktisen vaikutuksen. Metsättömyys johtuu pääasiassa merituulien vaikutuksesta, sillä suojaisissa syvennyksissä kasvaa tiheää pensasmetsää ja syvemmissä laaksoissa kunnollista metsää. Sisämaa ja rannikkokin on monin paikoin todellista metsä- ja suoseutua, jonka maisemat tuovat mieleen Perä-Pohjolan. Tärkeimpiä metsäpuita ovat valko- ja mustakuusi, palsamikuusi, kanoottikoivu ja keltakoivu, lehtikuusi ym. Koko Newfoundlandin maa-alasta on n. 40 % kasvullista metsämaata, loput suota sekä tunturi- ja rannikkoaukeita. Metsiä on saaren pohjoisimmissakin osissa paikoilla, jotka ovat tuulilta suojassa.

Viileän mereinen ilmasto suo hyvät edellytykset turpeenmuodostumiselle ja Newfoundland kuuluu maailman soistuneimpiin alueisiin. Tarkkoja pinta-alatietoja ei ole käytettävissäni. Maan asumattomat sisäosat ovat vaillinaisesti tutkitut, ja monilla alueilla suon rajoittaminen muusta maankamaran peitteestä on varmaankin hyvin vaikeata. Enimmäkseen suot näyttävät olevan kohosuon luonteisia, mereisimmän ilmaston alueilla soissa nähtävästi on myös 'peitto-suon' piirteitä. Varsinkin paikoin etelärannikolla ja sen edustalla olevilla saarilla rantakalliot ovat usein paksujen turvepatjojen peitossa, nämä eivät ole yksinomaan rakkasammalen, vaan myös huomattavaksi osaksi *Rhacomitrium hypnoides*-sammalen muodostamia. Rannikkoalueiden kohosuot näyttävät olevan vähempivarpuisia kuin sisämaan.

mutta sisämaassakaan ei esiinny laajempia varsinaisia räme- ja korpimaisia metsäsoita. Mikäli puita näillä soilla esiintyy, ne ovat kitukasvuista mustaakuusta tai myös lehtikuusta. Sisämaan rinteillä tavataan erilaisia, usein ohuturpeisia rinnesoita porrasmaisesti päällekkäisine lammikkoaltaineen. Tuulille alttiimmissa kohdissa, erällä tasaisilla tunturien lakimaille ja pohjoisimmilla mereen pistävillä niemillä rahkasammalpeite on aukkoista tai kokonaan puuttuvaa ja muut sammat (*Polytrichum strictum*, *Dicranum elongatum*, *Rhacomitrium hypnoides*) sekä jäkälät esiintyvät leimanantavina. Kun varsinaisia aapasoita ja kumpusoita, joita mantereella Labradorissa esiintyy paikoin runsaasti, tuskin on Newfoundlandissa, ja kun myös metsäiset suot, jotka ovat Itä-Kanadan pohjoisille metsäseuduille ominaisia, näyttävät tyypillisinä suureksi osaksi puuttuvan, lienee oikeutettua lukea Newfoundland meikäläisten suoyhdistelmätyyppien mukaan arvostellen pääosaltaan kohosoiden luonnehtimaksi alueeksi. Haluan kuitenkin korostaa sitä, että tämä käsitys ei perustu varsinaisiin suotutkimuksiin, vaan muiden tehtävien ohesta suoritettuihin hajahavaintoihin.

Kasvilajistoltaan Newfoundland ymmärrettävästi kuuluu Amerikkaan ollen tuskin ollenkaan europalaisempi kuin läheiset mantereen rannikot. Sammalajisto on kyllä suurimmaksi osaksi sirkumpolaarista ja siis yhteistä Euroopan kanssa, mutta putkilokasvilajien osalta yhtäläisyys on paljon pienempi, niin että esim. puu- ja pensaslajit ovat jokseenkin kaikki Euroopalle vieraita. Yhtäläisyys on kuitenkin paljon suurempi kuin lajinimien erilaisuudesta voisi päätellä, sillä runsaasti on lajeja, jotka paitsi ulkoasultaan, myös kasvupaikavaatimuksiltaan ja asemaltaan kasvipeitteessä vastaavat europalaisia. Niinpä suokasveista tupasvillaa (*Eriophorum vaginatum*) vastaa täällä täysin samoin esiintyvä *E. spissum* ja *E. latifoliumia* tämän tavoin letoilla kasvava *E. viridicarinatum*; suokukkaa (*Andromeda polifolia*) vastaa täällä hyvin läheinen *A. glaucophylla*, suopursua *Ledum groenlandicum*. Mutta meikäläiselle tuttuja lajejakin on melko runsaasti, esim. muurain, raate, variksenmarja ja

vaivero (*Chamaedaphne calyculata*), joka on Newfoundlandin tärkeimpiä suovarpuja. Eurollaiselle aivan vieraita suovarpuja tavataan suvuista *Kalmia*, *Gaylyssacia*, *Chiogenes* ym. Karpaloiden joukossa herättää huomiota kookas ja isomarjainen *Vaccinium macrocarpum*. Sarat ja ruohot ovat osittain samoja kuin meillä, mutta suureksi osaksi myös vieraita. Suokasveista puheen ollen ei sovi unohtaa Newfoundlandin kansalliskukkaa, joka on kuvattuna eräässä sikäläisessä metallirahassakin. Se on omituinen kannulehtinen *Sarracenia purpurea*, jonka yksittäiset maksanpunaiset kukat ovat ulpukan kukan kokoisia.

Sammalista esiintyy kohosoiden mätäiden muodostajina osittain mereisiä lajeja (*Sphagnum imbricatum*, *S. flavicomans*), mutta sisämaassa on meikäläinen *Sphagnum fuscum* tärkein laji. Neumaisten silmäkkeiden tavallisimmat rahkasammallajit ovat *S. tenellum*, *S. pulchrum*, *S. Pylaiei* ja *S. cuspidatum*. Putkilokasveista näissä silmäkkeissä ovat tavallisimpia *Rhynchospora alba*, *Drosera intermedia* ja *Utricularia cornuta*.

Newfoundlandin suot ovat täysin luonnontilaisia, niillä ei ole mitään taloudellista käyttöä. Tämä on ymmärrettävää jo senkin nojalla, että maa on suurimmaksi osaksi aivan asumaton, sen n. 300.000 asukkaan väestö on sijoittunut pääasiassa rannikoille. Lisäksi pääelinkeinona on yhä vieläkin kalastus, vaikka metsätalous, joka on suurten puutavara-yhtiöiden hoidossa, onkin viime aikoina tullut yhä tärkeämmäksi. Soiden ojittaminen metsänkasvua varten ei tulevaisuudessaan tulle kysymykseen muuta kuin korkeintaan hyvin vähäisessä määrässä. Maatalous ei yleensä ole kannattavaa epäsuotuisten luontosuhteiden ja varsinkin mantereelta saatavien maataloustuotteiden halpuuden vuoksi. Vähemmän kuin 1/2 % maa-alasta on viljelyksessä (pääasiassa perunaa), etupäässä pääkaupungin (St. John's) ja parin muun suuremman kulutuskeskuksen lähiympäristössä. Soiden käyttö, mikäli siitä voi puhua, rajoittuu asutusten lähellä olevien vähäisten suoniittyjen laitumena käyttöön. Turvetta tuskin käytetään polttoaineena, kalastajatkin näyttävät käyttävän hiilikaminoita.

Risto Tuomikoski.